

قانون مجازات اسلامی

در نظم حقوقی کنونی

جلد اول: حقوق جزای عمومی

دکتر محمد ابراهیم شمس فاطری

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

ابراهیم زارع

حمیدرضا کلانتری

زینب ریاضت

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور : قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی /
محمد ابراهیم شمس ناتری... (و دیگران).
مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری : ج اول. ص ۴۴۸.
فروست : علوم اجتماعی؛ ۷۴۰
شابک : 978-964-511-539-3
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : محمد ابراهیم شمس ناتری، حمیدرضا کلانتری،
ابراهیم زارع، زینب ریاضت.
مبدرجات : ج. ۱. کلیات - حقوق جزای عمومی
موضوع : قانون کیفری - ایران
موضوع : حقوق جزا - ایران
شناسه افزوده : شمس ناتری، محمد ابراهیم، ۱۳۴۳ -
رده بندی کنگره : ۲۳ق/۳۸۰۰/ KMH
رده بندی دیویی : ۳۲۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۳۲۵۲۲

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

۷۴۰

نشر میزان

قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی

دکتر محمد ابراهیم شمس ناتری

حمیدرضا کلانتری، ابراهیم زارع، زینب ریاضت

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شماره: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۵۳۹-۳

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۳۶۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۲، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

علائم اختصاری

الزام‌های خارج از قرارداد	ا.خ.ق.
بررسی تطبیقی مجازات اعدام	ب.ت.ا.م.
بایسته‌های حقوق جزای عمومی ۳- ۲- ۱	ب.ج.ج.ع.
تقریرات حقوق جزای عمومی ۲	ت.ج.ج.ع.۲
حقوق جزای اختصاصی	ج.ج.ا.
حقوق جزای اختصاصی، برایم علیه اشخاص	ج.ج.ا.۱.
حقوق جزای اختصاصی، برایم علیه اموال و مالکیت	ج.ج.ا.۱.۱.م.
حقوق جزای اختصاصی، برایم علیه امنیت و آسایش عمومی	ج.ج.ا.۱.آ.
حقوق جزای اختصاصی، برایم علیه اشخاص (چنانبات)	ج.ج.ل.ج.
حقوق جزای اختصاصی، برایم علیه اشخاص (شفهیت معنوی)	ج.ج.ا.۱.ش.
حقوق جزای بین‌الملل	ج.ج.ب.
حقوق جزای عمومی	ج.ج.ع.
حقوق جزای عمومی ایران	ج.ج.ع.ا.
حقوق جزای عمومی تطبیقی	ج.ج.ع.ت.
حقوق کیفری اقتصادی	ح.ک.ا.
حقوق کیفری بین‌المللی	ح.ک.ب.
حقوق کیفری بین‌المللی اسلامی	ح.ک.ب.ا.
ریوان کیفری بین‌المللی	د.ک.ب.
شرح قانون مجازات اسلامی	ش.ق.ا.
قواعد عمومی قراردادها	ق.ع.ق.
قانون مجازات اسلامی در نطق حقوقی کنونی	ق.ا.ر.ن.ج.ک.
مقالات حقوقی	ح.م.
مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی	م.ط.ج.ع.
مضامین قانون مجازات اسلامی	م.ق.ا.
مقدمه علم حقوق	م.ع.ج.
نگاهی به قانون مجازات اسلامی	ن.ق.ا.
آیین‌نامه داورسراها و دارگاه‌های ویژه روانیت مصوب ۱۳۶۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی	آ.د.د.و.ب.
آیین‌نامه کمیسیون عفو و تکفیف مجازات مملوین مصوب ۱۳۸۷/۰۹/۱۲	آ.ع.ت.م.
قانون آیین داورسی دولکهای عمومی و انقلاب (بر سر کیفری) مصوب ۱۳۷۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.آ.د.ع.ا.ک.
قانون آیین داورسی کیفری مصوب ۱۳۶۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.آ.د.ک.
قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۳ و تأیید ۱۳۶۷	ق.ت.م.ا.ا.ک.
قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.ص.ج.
قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	ق.م.ا.
قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.ا.ت.
قانون مجازات برایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲	ق.م.ج.ن.م.
قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳	ق.م.ق.ا.
قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارن‌نگران سلاح و مهمات غیر مجاز مصوب ۱۳۹۰	ق.م.ق.ا.م.
قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.ع.
قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.م.م.
قانون نحوه اجرای مملوینت‌های مالی مصوب ۱۳۷۷	ق.ن.ا.م.م.
قانون نظارت بر رفتار قضات مصوب ۱۳۹۰	ق.ن.ق.
تبصره	ت
ماده	م
اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضائیه	ا.ح.ق.ق.
دیوان عالی کشور	د.ع.ک.

فهرست مطالب

علائم اختصاری	۴
پیش گفتار	۷
کتاب اول - کلیات	۱۳
بخش اول - مواد عمومی	۱۵
فصل اول - تعاریف	۱۵
فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان	۳۳
فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان	۵۴
فصل چهارم - قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری	۶۴
بخش دوم - مجازات‌ها	۶۷
فصل اول - مجازات‌های اصلی	۶۷
فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی	۹۴
فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها	۱۱۴
فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن	۱۲۵
فصل پنجم - تعویق صدور حکم	۱۳۵
فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات	۱۴۷
فصل هفتم - نظام نیمه آزادی	۱۶۹
فصل هشتم - نظام آزادی مشروط	۱۷۳
فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس	۱۸۴
فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان	۲۰۰
فصل یازدهم - سقوط مجازات	۲۱۳

۲۱۳	مبحث اول - عفو
۲۲۵	مبحث دوم - نسخ قانون
۲۲۷	مبحث سوم - گذشت شاکی
۲۳۶	مبحث چهارم - مرور زمان
۲۵۴	مبحث پنجم - توبه مجرم
۲۶۱	مبحث ششم - اعمال قاعده درأ

بخش سوم - جرائم ۲۶۴

۲۶۴	فصل اول - شروع به جرم
۲۸۳	فصل دوم - شرکت در جرم
۲۹۴	فصل سوم - معاونت در جرم
۳۲۰	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۳۲۴	فصل پنجم - تعدد جرم
۳۴۳	فصل ششم - تکرار جرم

بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری ۳۵۰

۳۵۰	فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری
۳۶۵	فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری

کتابنامه ۴۲۵

به نام آنکه قلم را آفرید ﴿وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾

شدرای را شاکریم که ما را در نوشتن به شور و انهداد و اراده‌ی قلم را در لفظه‌های نردید به اراده و حکمت شور سامان بخشید. بی شک واری قلم یکی از حساس‌ترین و دقیق‌ترین عرصه‌هایی است که در صورت لغزش باعث زیان و آسیب به جامعه می‌شود و آنچه اهمیت و صاسیت آن را دو پندار می‌نماید، عرصه حقوق نیز به دلیل مواهبه با جان و مال و حیثیت اقرار می‌باشد.

پیش گفتار

حقوق کیفری هر کشور آینه‌ی تمام‌نمای سیاست کیفری تقنینی آن کشور است و در صورتی که قوانین و مقررات مربوط به آن، مبتنی بر واقعیت‌های اجتماعی و تدابیر عالمانه تدوین گردد؛ یعنی از یک سو حاصل تحقیقات جرم‌شناختی و از سوی دیگر بر باورهای مذهبی، فرهنگی و آداب و رسوم اجتماعی سرزمین تحت حاکمیت خود مبتنی بوده و در ضمن به دور از هرگونه انفعال، سیاست زدگی و عوام‌گرایی باشد؛ می‌تواند در مقابله با جرم و کنترل مجرمین نقشی مؤثر ایفا نماید و هدف نهایی حقوق کیفری را که برپایی عدالت و نظم عمومی است، تأمین نماید. در تأمین این اهداف، حقوق جزای عمومی از جایگاهی ویژه برخوردار است؛ زیرا این شاخه از علم غالباً دربردارنده‌ی قواعد کلی حاکم بر حقوق جزای اختصاصی است و تمامی مواد قانونی مرتبط با حقوق جزای اختصاصی تحت حاکمیت این قواعد قرار دارند. قواعد مربوط به ارکان جرم، شرایط و موانع مسؤولیت کیفری و مقررات حاکم بر مجازات‌ها، از مصادیق قواعد حقوق جزای عمومی است که در تمامی جرایم و مباحث مربوط به حقوق جزای اختصاصی کاربرد اساسی دارند؛ به گونه‌ای که بدون فهم قواعد مزبور نمی‌توان درکی صحیح از مباحث حقوق جزای اختصاصی داشت. اهمیت این شاخه از حقوق کیفری در حدی است که شاید بتوان رابطه‌ی حقوق جزای عمومی و حقوق جزای اختصاصی را به رابطه‌ی قواعد فقه و فقه یا در پاره‌ای از موارد به رابطه‌ی اصول فقه و فقه تشبیه کرد.

هدف از تدوین این کتاب با روش حاشیه‌نگاری بر قانون، اولاً: تدوین حقوق جزای عمومی مبتنی بر تمامی مواد مربوط به کتاب اول قانون مجازات اسلامی و ثانیاً: بیان نکات علمی، نظری و عملی مفید و حتی نقد برخی از نظریه‌های برخلاف مبانی، برای استفاده حقوقدانان، به ویژه استادان محترم، قضات فرهیخته و وکلای گرانقدر دادگستری و دانشجویان کارشناسی و تحصیلات تکمیلی حقوق جزا و جرم‌شناسی بوده است. ضمن آنکه تدوین به روش حاضر برای آزمون‌های ورودی کارشناسی ارشد و دکتری و آزمون‌های مشاغل حرفه‌ای حقوق (کارآموزی وکالت، استخدامی قضات، مشاوران حقوقی و سردفتری) نیز مفید خواهد افتاد.

در سده‌ی اخیر حاکمیت حقوق کیفری در ایران، حقوق کیفری از لحاظ تقنین فراز و نشیب‌های مختلفی را طی کرده است. از قانون مجازات عمومی، مصوب ۱۳۰۴/۱۱/۰۷ تا اصلاحات و الحاقات بعدی که سرانجام به تصویب قانون مجازات عمومی در تاریخ ۱۳۵۲/۰۳/۰۷ منجر گردید از یک طرف و تدوین قانون راجع به مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۶۱/۰۷/۲۱ و قانون تعزیرات مصوب ۱۳۶۲/۰۵/۱۸ تا قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۷۰/۰۵/۰۸ را می‌توان برشمرد که هر یک دارای نقاط قوت و ضعفی بوده‌اند که در عین پاسخگویی به برخی از نیازهای جامعه، نتوانسته‌اند به خوبی از عهده انتظارات جامعه در مقابله با جرم و کنترل مجرمین و رسیدن به اهداف حقوق کیفری برآیند. در این میان قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۷۰ به عنوان آخرین قانون حاکم، در بخش حقوق جزای عمومی با اشکال‌های مهمی مواجه بوده است که ذیلاً به برخی اشاره می‌شود:

۱. ابهامات و اجمال‌ات اساسی در برخی از نهادها و تأسیس‌های حقوق کیفری، از جمله جایگاه شخص حقوقی در حقوق کیفری، شروع به جرم، تعدد جرم، تکرار جرم و امثال آن، از حیث موضوع و یا از حیث حکم؛
۲. عدم پیش‌بینی جلوه‌های مختلف اصل فردی کردن مجازات، به رغم پذیرش این اصل در حقوق کیفری اسلام در باب تعزیرات براساس قاعده‌ی مشهور «للتعزیر بما یراه الحاکم»؛

۳. عدم پیش بینی آموزه‌های مترقی حقوق کیفری اسلام، از قبیل قاعده درأ و نقش توبه در سقوط مجازات؛

و ...

بر این اساس، مقنن، در جهت رفع نواقص مذکور به اعمال اصلاحات اساسی و تدوین کلیات قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ اقدام نمود. این قانون پس از فراز و فرودهای فراوان در ارتباط با تصویب آن در مجلس از یک طرف و تأیید در شورای نگهبان از طرف دیگر، سرانجام در تاریخ ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ به تأیید نهایی شورای محترم نگهبان رسید و در تاریخ ۱۳۹۲/۰۳/۰۶ در روزنامه‌ی رسمی جمهوری اسلامی ایران منتشر و در تاریخ ۱۳۹۲/۰۳/۲۲ لازم الاجرا گردید.

قانون مجازات اسلامی جدید نیز هر چند دارای ابهاماتی بوده و با مشکلات اجرایی چندی رو به رو است که نقد آن در این مقال نمی‌گنجد، بخش قابل توجهی از ابهامات و اشکالات قانون سابق را برطرف نموده و در این زمینه نوآوری‌هایی داشته است. این نوآوری‌ها را در بخش مربوط به حقوق جزای عمومی و کلیات قانون مجازات اسلامی می‌توان در دو بخش تقسیم بندی نمود:

۱. نوآوری‌های مطلق: منظور از آن، مواردی است که در قوانین و مقررات گذشته سابقه‌ای از آن‌ها نبوده است و هم اینک با تدابیر جدید قانونگذار در سال ۱۳۹۲ در ادبیات حقوق کیفری ایران وارد شده‌اند. برخی از این موارد به ترتیب به شرح زیر است:

پذیرش اصل صلاحیتی مبتنی بر تابعیت بزه دیده (ماده ۸)، درجه بندی مجازات‌های تعزیری (ماده ۱۹) و مبتنی کردن نهادهای مربوط به اصل فردی کردن مجازات بر آن؛ پذیرش مسؤلیت اشخاص حقوقی (مواد ۱۴، ۲۰ و ۱۴۱)؛ تعویق صدور حکم (مواد ۴۵-۴۰)؛ نظام نیمه آزادی (مواد ۵۷-۵۶)؛ جایگزین‌های مجازات (مواد ۸۷-۶۴)؛ پذیرش سن رشد کیفری نسبی (۹۵-۸۸)؛ مرور زمان در جرایم تعزیری (مواد ۱۱۳-۱۰۵)؛ توبه‌ی مجرم (۱۱۹-۱۱۴)؛ اعمال قاعده درأ (مواد ۱۲۱-۱۲۰) و ...

۲. نوآوری‌های نسبی: منظور از آن، مواردی است که در قوانین قبلی پیش بینی شده و بعضاً به سبب ابهام در قانون سابق، موجبات سردرگمی قضات و وکلا و

اهل اندیشه حقوقی را فراهم آورده، و لکن قانونگذار در یک بازنگری مناسب، شرایط و یا احکام مربوطه را مورد اصلاحات اصولی قرار داده و در مواردی نیز تغییرات قابل توجهی را در احکام مربوطه فراهم ساخته است.

ایجاد اصلاحات اساسی در برخی اصول صلاحیتی از جمله در اصل صلاحیت واقعی (ماده ۵) و اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت مجرم (ماده ۸)؛ ادغام مجازات‌های بازدارنده در مجازات‌های تعزیری (مواد ۱۴ و ۱۸)؛ الزام قضات به توجه به پرونده‌ی شخصیت متهم هنگام صدور دادنامه (ماده ۱۸)؛ قانونمندسازی نحوه‌ی اعمال مجازات‌های تکمیلی (مواد ۲۴-۲۳)؛ پذیرش اعاده‌ی حیثیت قانونی محکومان کیفری (تصره ۲ م ۲۶)؛ محاسبه دوران بازداشت هنگام اجرای حکم قطعی (ماده ۲۷)؛ اعمال اصلاحات قابل توجه در تخفیف مجازات (مواد ۳۹-۳۷)؛ تعلیق اجرای مجازات (مواد ۵۵-۴۶)؛ نظام آزادی مشروط (مواد ۶۳-۵۸)؛ شروع به جرم (مواد ۱۲۴-۱۲۲)؛ معاونت در جرم و سردهنگی گروه مجرمانه (مواد ۱۳۰-۱۲۶)؛ تعدد جرم (مواد ۱۳۵-۱۳۱)؛ تکرار جرم (مواد ۱۳۹-۱۳۶) و سرانجام شرایط و موانع مسؤولیت کیفری (مواد ۱۵۹-۱۴۰) از جمله موارد نوآوری‌های نسبی هستند که در آنها تغییرات قابل توجهی از حیث موضوع و یا شرایط و یا احکام مربوطه صورت گرفته است.

در متن کتاب و شرح مواد مربوطه، در حد لازم نوآوری‌های مذکور مورد توجه قرار گرفته و توضیحات لازم داده شده است. در کل به نظر می‌رسد از طرفی قانونگذار آموزه‌های مربوط به حقوق امامیه را در تدوین کلیات مورد توجه قرار داده است که از آن جمله می‌توان به قاعده درأ و نقش توبه در سقوط مجازات اشاره کرد و از طرف دیگر جلوه‌های مختلف اصل فردی کردن مجازات را در ارتباط با جرایم تعزیری پذیرفته و موجبات تنوع ضمانت اجراهای کیفری را در جهت بهبود شرایط اصلاح و درمان مجرمان، فراهم نموده است؛ ضمن آنکه با الهام از قوانین سابق از نکات مثبت آن غافل نبوده و در موارد متعددی، از جمله در بحث تعدد جرم، تکرار جرم و شروع به جرم از قانون ۱۳۵۲ الهام گرفته است، به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد قانونگذار در تدوین کلیات قانون مجازات ۱۳۹۲ رجوع مثبتی به گذشته داشته و در آن، از سویی معیارهای

مربوط به قانون مجازات عمومی سال ۱۳۵۲ را اتخاذ کرده و از سوی دیگر این اقدام را با کوله باری از تجربه بیش از سی ساله‌ی قانونگذاری کیفری بعد از انقلاب اسلامی و اجرای آن عجین کرده است و در این میان تلاش نموده تا حد امکان نواقص را برطرف نماید.

نظر به اینکه قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ از طرفی حاصل اصلاحات اعمال شده در قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۰ است و از سوی دیگر در بسیاری از مواد به مواد مربوطه قانون مجازات عمومی سال ۱۳۵۲ رجوعی قابل توجه دارد؛ مقرر گردید پس از بیان ماده قانونی هر موضوعی از قانون جدید به ترتیب مواد قانونی مرتبط با آن از قوانین سال ۱۳۷۰ و ۱۳۵۲ نیز درج گردد تا خواننده محترم بتواند میان قانون جدید و دو قانون گذشته مقایسه‌ای اجمالی داشته باشد.

در طرح تدوین این کتاب مقرر گردید پس از تعیین حوزه‌ی تحقیق همکاران طرح، هر یک از همکاران به جمع آوری اولیه مطالب بپردازد و سپس مواد مربوطه با این جانب مورد بررسی قرار گیرد. پس از گردآوری مطالب، مباحث مربوطه در جلسات متعددی با هر یک از همکاران طرح مورد بررسی، اصلاح و ویرایش علمی قرار گرفت تا در حد امکان، از خطا و اضافات غیر لازم و نواقص احتمالی خالی باشد. امید است در چاپ بعدی با ارائه‌ی مبانی فقهی و حقوقی مباحث و مطالعه تطبیقی برخی مواد قانون بر عنای اثر بیفزاییم!

در تدوین کتاب حاضر همکاران طرح آقایان حمیدرضا کلانتری^۱ و ابراهیم زارع^۲ و سرکارخانم زینب ریاضت^۳ دانشجویان دکتری حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه تهران (پردیس فارابی) نقشی فعال و قابل تقدیر داشته‌اند.

در این مقام بر خود فرض می‌دانم:

از دوست و همکار گرامی، آقای دکتر عباس شیری (عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه تهران و مدیریت محترم بنیاد حقوقی میزان) که زمینه چاپ این

^۱ همکاری در تدوین مواد ۲۶-۲۳، ۱۱۳-۹۶، ۱۳۹-۱۲۲، ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ و

تنظیم نهایی مباحث

^۲ همکاری در تدوین مواد ۲۲-۱، ۵۷-۲۷، ۱۵۷-۱۵۶، ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱

^۳ همکاری در تدوین مواد ۹۵-۵۸، ۱۲۱-۱۱۴، ۱۵۵-۱۴۰، ۱۵۹-۱۵۸، ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱

اثر را فراهم آوردند، صمیمانه تشکر نمایم. همچنین از جناب آقای ابوالفضل علیدوست که زحمت ویراستاری اثر را عهده دار شدند، سپاسگزارم.

در پایان، یادآوری این نکته ضروری است که به رغم کوشش بسیار، نگارش حاضر خالی از اشکال و کاستی نبوده و تذکر لغزش‌ها و خطاها، از سوی خوانندگان نکته سنج و ارباب فضل و معرفت موجب کمال امتنان خواهد بود.

انه ولی التوفیق،

محمد ابراهیم شمس ناتری

چهارشنبه ۲۴ مهر ۱۳۹۲، مصادف با دهم ذی الحجه (عید سعید قربان) ۱۴۳۴ قمری

<http://www.me-shams.ir>

www.ketab.ir